

Ομιλία Υπουργού ΒΕΤ και Εμπορίου
κ. Κώστα Σημίτη
στο 2ο συνέδριο Ενέργειας & Πολιτικής Πετρελαίου
Ξενοδοχείο Athenaeum Intercontinental
20 Σεπτεμβρίου 1994

*Αρχείο
Λόγοι Συνελεύσεων*
ΣΧΕΔΙΟ

Ενεργειακή πολιτική: Προβλήματα του χθές- Προκλήσεις του αύριο

Η χάραξη της ενεργειακής πολιτικής για τα μέλλον προϋποθέτει την αξιολόγηση του παρελθόντος. Για να χαράξουμε τις μελλοντικές μας ατραπούς πρέπει να κατανοήσουμε πού είμαστε σήμερα και γιατί. Η σημερινή διάρθρωση του τομέα ενέργειας, τόσο στο πετρέλαιο όσο και αλλού, είναι προϊόν των ζυμώσεων, εξελίξεων και επιδιώξεων των τελευταίων είκοσι ή τριάντα χρόνων. Η αξιολόγηση της πορείας των ενεργειακού τομέα πρέπει να γίνει με γνώμονα τα προβλήματα που η παρούσα δομή εκλήθη να αντιμετωπίσει. Το κατά πόσον ανταποκριθήκαμε στα προβλήματα του χθές είναι πολύτιμος οδηγός για το πώς θα αντιμετωπισθούν οι προκλήσεις του αύριο.

Το ενεργειακό σκηνικό που μας είναι γνώριμο σήμερα στήθηκε πριν από μια περίπου γενεά. Δύο ήταν τα προβλήματα που δέσποζαν τότε, των οποίων η επίλυση εκρίνετο ως η πρώτη προτεραιότητα και επιδίωξη:

Πρώτον, Η έκταση της ενεργειακής κάλυψης. Μεγάλα τμήματα της ελληνικής επικράτειας δεν είχαν καμία πρόσβαση σε πηγές ενέργειας εκτός των παραδοσιακών. Η κάλυψη πολλών περιοχών της χώρας μέσω του ηλεκτρικού δικτύου ήταν ανύπαρκτη, η δε ποιότητα των υπηρεσιών που προσεφέροντο ανεπαρκέστατη. Η μάχη της Ελληνικής εκβιομηχάνισης και του εκσυγχρονισμού γενικότερα ήταν συνυφασμένη με τον εξηλεκτρισμό. Αν και τα προβλήματα που αντιμετώπιζε ο πετρελαϊκός τομέας δεν ήταν τόσο ορατά, δεν ήταν μικρότερα σε έκταση, αφού τόσο η ποιότητα των καυσίμων όσο και η έκταση του δικτύου πρατηρίων ήταν πολύ περιορισμένα.

Δεύτερον, Η *ασφάλεια του εφοδιασμού*. Ολοι θυμόμαστε τις πετρελαϊκές κρίσεις και την αποδιάρθρωση που προκαλεί στην παραγωγική διαδικασία και στην καθημερινή ζωή η ενεργειακή ανασφάλεια. Η Ελλάδα τότε ήταν από τις πλέον ευάλωτες χώρες, αφού βασιζόταν σε πολύ μεγάλο βαθμό σε εισαγόμενες πηγές ενέργειας. Όσον αφορά το πετρέλαιο, η αναπόφευκτη εξάρτηση από εισαγωγές, όσον αφορά το αργό, πλαισιωνόταν και από εξάρτηση στα προϊόντα, αφού οι δυνατότητες διύλισης και παραγωγής, ιδιαίτερα σε "λευκά προϊόντα", ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη.

Εξετάζοντας τον ενεργειακό τομέα σήμερα, η ανασφάλεια αυτή που χαρακτήριζε την συμπεριφορά παλαιότερα είναι πλέον μια μισοξεχασμένη ανάμνηση. Η ηλεκτρική κάλυψη, ο εξηλεκτρισμός της χώρας έχει επιτευχθεί, ενώ η ενεργειακή ανεπάρκεια ή ανασφάλεια δεν αποτελεί πια εμπόδιο στην επιχειρηματική ή σε άλλες δραστηριότητες. Η απουσία στην σημερινή επικαιρότητα οποιασδήποτε αναφοράς στα μεγάλα προβλήματα του παρελθόντος μετρά το μέγεθος της επιτυχίας στην επίτευξη των στόχων του ενεργειακού τομέα. Η δομή του τομέα ενέργειας στην Ελλάδα, τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά τμήματά του, ήταν απόλυτα επιτυχημένη στην επίτευξη των στόχων για την αντιμετώπιση των οποίων δημιουργήθηκε.

Η πλήρης και αποτελεσματική ενεργειακή κάλυψη από 'προνόμιο ορισμένων περιοχών είναι πλέον σχεδόν αυτονόητο δικαίωμα όλης της Ελλάδας και όλων των πολιτών, το "γενικό συμφέρον" που είναι υποχρέωση των ενεργειακών φορέων να καλύψουν.

Η αποφασιστική επίλυση του προβλήματος της *έκτασης* της ενεργειακής κάλυψης θέτει σαν προτεραιότητα αυτό που παλαιά θα θεωρείτο σαν (ίσως και περιττή) πολυτέλεια: την *ποιότητα της ενεργειακής κάλυψης και τις υπηρεσίες στον καταναλωτή*. Τέσσερις άλλοι παράγοντες επιτείνουν αυτή την εξέλιξη:

1. Η επέκταση της ενεργειακής κάλυψης συνδυάζεται με εξελίξεις στην τεχνολογία που αυξάνουν τις δυνατότητες επιλογής του καταναλωτή μεταξύ πρωτογενών πηγών, τρόπου χρησιμοποίησης η και μεταξύ διαφόρων υποπροϊόντων της ίδιας

πρωτογενούς πηγής.

2. Η προσθήκη του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μας ισοζύγιο σε λιγότερο από δύο χρόνια, πέρα από την πρόσθεση μιας νέας πρωτογενούς πηγής ενέργειας, θα δώσει για πρώτη φορά σε πολλές δραστηριότητες της επιλογής μεταξύ πηγής ενέργειας στις οποίες ακόμη κυριαρχεί αποκλειστικά μόνο μία. Σαν παράδειγμα, στις κεντρικές θερμάνσεις το φυσικό αέριο θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί αντί του πετρελαίου θέρμανσης. Η επιλογή του καταναλωτή θα επεκταθεί αποφασιστικά.
3. Η προστασία του περιβάλλοντος αναδεικνύεται σαν το σημαντικότερο πρόβλημα του ενεργειακού τομέα, στην θέση της ασφάλειας ανεφοδιασμού. Ο τομέας ενέργειας, τόσο στην παραγωγή όσο και στην χρήση είναι ένα σημείο όπου μπορούν να επιτευχθεί η μεγαλύτερη συνδρομή στα θέματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, αλλά και σε "νέα", εξίσου σημαντικά ζητήματα όπως το φαινόμενο του θερμοκηπίου.
4. Η διεθνής θέση της Ελλάδας. Ως γνωστόν η διασύνδεση της Ελλάδας με τα διευρωπαϊκά δίκτυα θα επιτρέψει την συμμετοχή της στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά ενέργειας. Έτσι από ενεργειακή νησίδα στα Νότια Βαλκάνια η Ελλάδα μπορεί να εξελιχθεί σε κομβικό σημείο διασύνδεσης της Ευρώπης.

Οι νέοι αυτοί στόχοι και προτεραιότητες θέτουν νέες προκλήσεις και δημιουργούν ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας για τον τομέα ενέργειας στο μέλλον. Είναι επόμενο και λογικό οι δομές και οι τρόποι λειτουργίας που απέδωσαν στη επίλυση ενός θέματος να πρέπει να προσαρμοστούν και να αναμορφωθούν για να αντιμετωπισθούν άλλα ζητήματα, ενώ παράλληλα να μην διακυβεύονται και τα σημερινά επιτεύγματα.

Στην διαφαινόμενη νέα ενεργειακή πραγματικότητα ο ρόλος του ανταγωνισμού και της αγοράς θα είναι αποφασιστικός. Όταν το ζητούμενο είναι η ευελιξία, η ποιότητα και η εξυπηρέτηση του πελάτη, η λειτουργία της αγοράς έχει αποδειχθεί σαν το πλέον

αποτελεσματικό και σίγουρο όπλο. Το ζητούμενο στην ενεργειακή πολιτική δεν είναι πια το αν θα πρέπει να υπάρχει ανταγωνισμός, αλλά η βέλτιστη χρήση του ανταγωνισμού, τόσο μεταξύ ενεργειακών τομέων, όσο και μέσα σε κάθε τομέα ξεχωριστά για την αναβάθμιση των ενεργειακών προϊόντων και υπηρεσιών.

Ο ρόλος αυτός του ανταγωνισμού, αλλά και η μεγαλύτερη ανταλλαξιμότητα των πηγών ενέργειας αναβαθμίζουν τον συντονιστικό ρόλο που πρέπει να παίζει το κράτος και το Υπουργείο Ενέργειας εν προκειμένω: Ο ρόλος του κράτους θα είναι όλο και περισσότερο να εξασφαλίζει ίσους και αποτελεσματικούς όρους του παιχνιδιού σε τομείς με πολύ διαφορετικές δομές και τρόπους λειτουργίας της αγοράς. Σε αγορές με, αναπόφευκτα, ολιγοπωλιακές δομές, πρέπει να εξασφαλίζεται η προστασία του καταναλωτή, τόσο άμεσα όσο και σε βάθος χρόνου. Η λειτουργία του ανταγωνισμού σημαίνει ότι όλο και περισσότερο βάρος για την σχέση του τομέα ενέργειας στην προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να αναλαμβάνεται από το κράτος.

Η ανάγκη να επιτελούνται αυτές οι λειτουργίες συνεπάγεται μια αναδιατύπωση και επανορισμό της ενεργειακής πολιτικής. Το Κράτος καλείται να επιτελέσει νέους στόχους με νέα μέσα, να συντονίσει την μεταστροφή της ενέργειας στην Ελλάδα, απο την επιτυχή αντιμετώπιση των προβλημάτων του χθές, στην ανταπόκριση στις προκλήσεις του αύριο. Η μεταστροφή αυτή δεν μπορεί να οριστεί και να προωθηθεί "άνωθεν": Η φύση του θέματος, η πολυπλοκότητά του, η ανάγκη συνυπολογισμού παραγόντων που εξελίσσονται δυναμικά συνεπάγονται την ανάγκη ύπαρξης ενός ευέλικτου οργάνου το οποίο να συγκεντρώνει και να αξιολογεί απόψεις, να επιζητεί και να εισηγείται λύσεις, να συγκεράζει απόψεις, να ορίζει τους όρους και την ισότητα του ανταγωνισμού, όπως και να λειτουργεί για την προστασία του καταναλωτή. Η λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Ενέργειας, το οποίο θεσμοθετείται αυτές τις ημέρες στην Βουλή ελπίζεται ότι θα δώσει την απαραίτητη ευελιξία, όπως και την ευκαιρία για τον απαιτούμενο διάλογο έτσι ώστε να διευκολυνθεί ο ορισμός μιας ενεργειακής πολιτικής που να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του ανταγωνισμού.